

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
Сектор за макроекономска политика

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Април 2009 година

Скопје, јуни 2009 година

РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Април 2009 година

- Намалување на индустриското производство од 7,7% на годишна основа
- Просечна стапка на инфлација од 0,5% во четвртиот месец од годината
- Благо зголемување на берзанските цени на одделни производи, пред се никелот и нафтените деривати
- Годишно намалување на извозот на стоки (во евра) за 30,1% во март 2009 година, со истовремен пад на увозот на стоки за 16,5%
- Продолжување на тенденцијата на месечен пораст на извозот на стоки за 3,4% (февруари 20,2%, март 9,8%)
- Во период јануари-април 2009 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 25.687 милиони денари (6,3% од БДП), што претставува помало остварување за 8,1% во однос на истиот период минатата година, а вкупните расходи изнесуваат 29.668 милиони денари (7,2% од БДП) што е повеќе за 24,6% во однос на истиот период од 2008 година
- Бруто девизните резерви во април 2009 година изнесуваат 1.203,8 милиони евра и во однос на декември 2008 година остварија пад од 19,5% (291,1 милиони евра). На месечно ниво истите бележат пад од 5,1%, односно од 64,0 милиони евра, во услови на нето купопродажба на девизниот пазар од 50,6 милиони евра
- Во текот на месец април засновани се 21.581 нови работни односи, од кои 27,7% се од евиденцијата на невработени.

1. Реален сектор

1.1. Кумулативниот индекс на индустриското производство за периодот јануари-април 2009, во однос на истиот период од претходната година, забележа намалување од 9,9%.

Заради случувањата во светската економија, односно светската финансиска криза, во април 2009 продолжи трендот на намалување на индустриското производство на годишна основа од 7,7%.

Анализата на индексот на физичкиот обем на индустриското производство на годишна основа укажува дека негативните априлски резултати се должат на

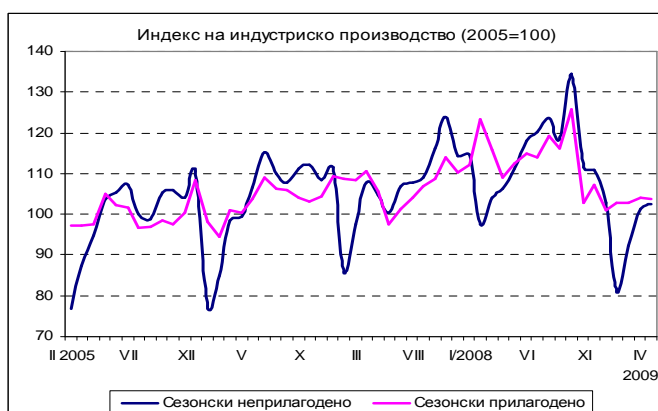
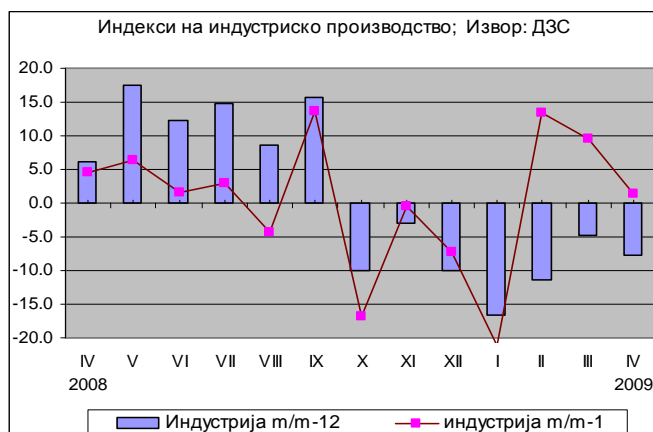
намалената активност во дури 15 гранки од вкупно 24 индустриски гранки. Како една од главните причини за ваквата динамика во производството е слабата активност во Секторот за основни метали, каде е регистриран годишен пад од 47,8%, во производството на облека падот изнесува 22,1%, во производство на кокс, деривати на нафта и нуклеарно гориво со пад од 14,4%, производство на производи од други неметални минерали со пад од 1,9% и тн.

Индексот на индустриското производство на месечна основа забележа благо зголемување за 1,3.

Според очекувањата на менаџери на претпријатијата, тековната економска состојба на претпријатијата во април 2009 година и понатаму се оценува како многу понеповолна во однос на претходните месеци.

Залихите на сировини и репроматеријали, како и тековните набавки на сировини и репроматеријали се под нормалата, а залихите од готовите производи, во април 2009 година, се зголемени во споредба со претходниот месец. Најголемо влијание на ограничувањето на обемот на производството во април 2009 година имаат следниве фактори: недоволната странска побарувачка (25,7%), недоволната домашна побарувачка (18,6%), неизвесното економско окружување (12,3%), и финансиските проблеми со (12,4%). Оценката за очекуваниот обем на производството за наредниот период е неповолна како и оценката за очекуваниот број на вработените.

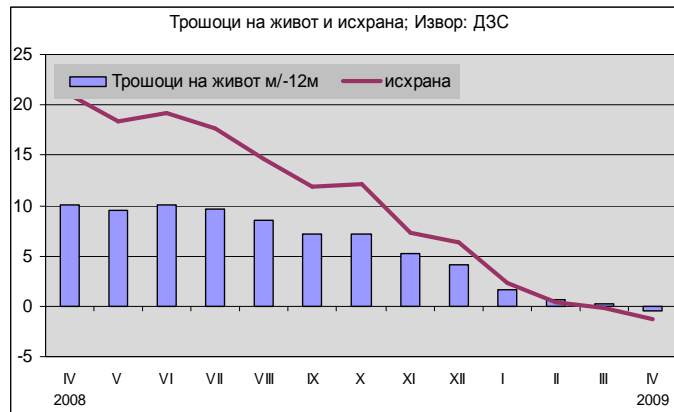
Бројот на работниците во индустрија во април 2009 година, во однос на истиот месец од претходната година, е намален за 4,7%. Бројот на работниците во секторот Вадење на руди и камен во април 2009 година, во однос на истиот месец од претходната година, е намален за 7,5%, а во Преработувачката индустрија е намален за 4,8%.

1.2. Во април 2009 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се намалија за 0,5% во однос на истиот месец од претходната година.

Падот главно се должи на намалувањето кај исхраната (-2%), културата и разондата (-2,7%), сообраќајни средства и услуги (-9,7) и стоки (-0,5).

Индексот на трошоците на живот во април 2009 година во споредба со март 2009 година е понизок за 0,2%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за април 2009 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.730 денари и во однос на претходниот месец е пониска за 0,7%.

Индексот на цените на мало во април 2009 година забележа намалување од 1,0% во однос на април 2008. На месечна основа, цените на мало се повисоки за 0,2%. Зголемувањето на цените е евидентирано во групата земјоделски производи од 2,2%.

1.3. Во април 2009 година, на светските берзи е забележано благ пораст на цената на нафтата, и на цените на најголемиот дел од металните производи.

Во април, цената на нафтата на светската берза се зголеми за 8,5% во однос на претходниот месец, и достигна цена од 50,85 долари за барел. Споредено со април претходната година, цената на нафтата е намалена за 53%.

Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо учество во македонскиот извоз,

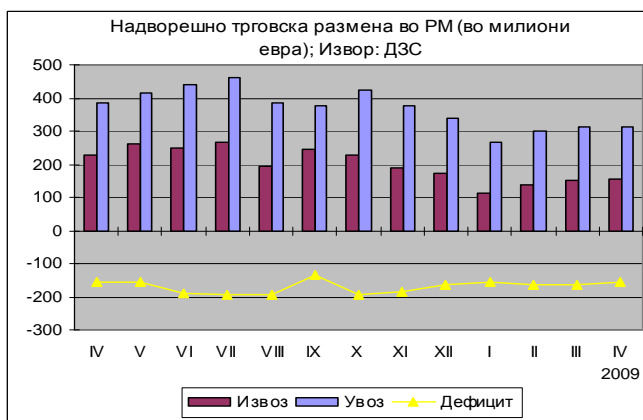
забележа месечно зголемување на цената од 15,2% и достигна цена од 11,166 долари за еден метрички тон (\$/мт). Цената на бакарот во април забележа пораст од 17,2% во однос на март и достигна цена од 4,407 долари за еден метрички тон (\$/мт).

И покрај ваквите движења, во четвртиот месец од годината ќе остане запаметен по продолжувањето на трендот на промената на цената на челичните лимови, која дојде по девет месечен период на мирување на берзанските цени на овие лимови. Намалувањето е најголемо кај ладноваланите челични лимови и изнесува 25%, а кај топоваланите челични лимови намалувањето изнесува 22,2% и достигна цена од 700 и 600 долари за еден метрички тон (\$/мт), соодветно.

2. Надворешен сектор

2.1. Во првите четири месеци од 2009 година, вкупната надворешно-трговска размена (изразена во евра), се намали за 23,1% во однос на истиот период минатата година.

Притоа, физичкиот обем на извозот е намален за 30,1%, а неговата вредност изнесува 556,6 милиони евра, што претставува пад од 33,8%. Намалувањето на увезената количина на стоки изнесува 18,1%, а нејзината вредност оствари износ од 1.193,1 милион евра, или намалување од 16,8%. При вакви движења на извозот и увозот на стоки, дефицитот во размената остварен во првите четири месеци од оваа година изнесува 636,5 милиони евра, што претставува продлабочување на годишно ниво за 7,2% (38,6 милиони евра), при што најголем придонес има намаленото позитивно салдо во размената со железо и челик и нивни производи.

Покриеноста на увозот со извоз во првите четири месеци изнесува 46,7%, што претставува значајно годишно намалување од 12 процентни поени (п.п.)

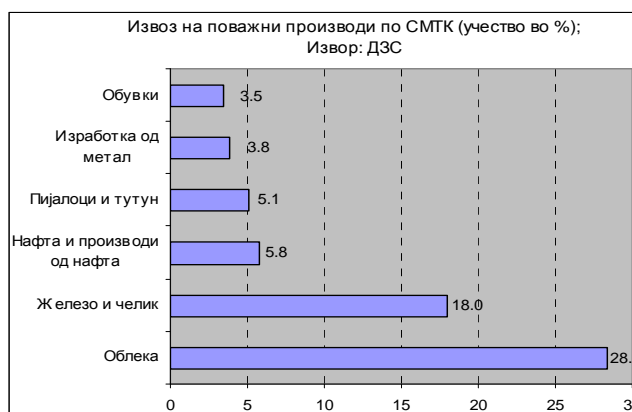
	I-IV - 2008	I-IV - 2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	113,4	103,0	-10,4	-9,2
Мил. ЕУР	61,1	33,9	-27,2	-44,5
Мил. \$	92,9	44,2	-48,7	-52,4

*)Претходни податоци

	I-IV - 2008	I-IV - 2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	461,7	578,7	117,0	25,3
Мил. ЕУР	218,7	151,1	-67,6	-30,9
Мил. \$	330,8	197,6	-133,2	-40,3

*)Претходни податоци

2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во овој период се: облека 25,4%, железо и челик 19,1%, пијалоци и тутун 6,2%, нафта и производи од нафта 6,1%, овошје и зеленчук 4,25% и метална руда и метални отпадоци 3,9%. Овие шест групи производи сочинуваат 64,9% од вкупниот извоз на државата. Најголем дел од кумулативниот увоз на стоки во првите четири месеци отпаѓа на: нафта и производи од нафта (151 мил. евра, 12,7%), текстилни предива и слично (81,6 мил. евра, 6,8%), друмски возила (73,1 мил. евра, 6,1%), железо и челик (46,9 мил. евра, 3,9%), индустриски машини и делови (45,9 мил. евра, 3,9%)

телекомуникациски апарати (39,5 мил.евра, 3,3%) и друго.

2.3. Гледано по региони, во првите четири месеци од 2009 година, и покрај намалениот интензитет на трговска размена со Европската унија (ЕУ 27), сепак учеството на размената со ова интеграција во вкупната надворешно-трговска размена изнесува 52,4% (извоз на стоки 57,4% и увоз на стоки 50,1%). Извозот во Европската Унија бележи значајно намалување од 39%, а увозот бележи позабавен пад од 9,5%, во однос на истиот период од 2008 година.

Во анализираниот период 73,2% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Швајцарија, Турција, Словенија, Италија, Грција, САД, Финска и Бугарија.

Извоз на железо и челик *)					Увоз на железо и челик*)				
	ИВ - 2008	ИВ - 2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%		ИВ - 2008	ИВ - 2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	384,2	176,4	-207,8	-54,1	,000Т	300,8	157,6	-143,2	-47,6
Мил. ЕУР	285,4	106,4	-179,0	-62,7	Мил. ЕУР	137,4	63,6	-73,8	-53,7
Мил.\$	434,4	138,5	-295,9	-68,1	Мил.\$	209,7	83,1	-126,6	-60,4

*)Претходни податоци

*)Претходни податоци

2.4. Гледано по валутна структура 76,5% од надворешно-трговската размена во периодот јануари-април 2009 година е реализирана во евра и во однос на истиот период минатата година претставува пораст од 3,3 (п.п.). На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 84,2% и 72,9%, соодветно и во однос на првите четири месеци лани претставува пораст од 7 п.п. кај извозот, а кај увозот овој пораст изнесува 2 п.п..

НАДВОРЕШНО-ТРГОВСКА РАЗМЕНА на Република Македонија (по валути); пресметка: МФ

- по валути -

ИЗВОЗ	ИВ 2008					ИВ 2009					абсолютна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во %)
	валута	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари		
EUR	947	649.179.139	61.3111	39.801.887.109	77,2	616	468.458.300	61.3920	28.759.591.954	84,2	-180.720.839	-27,8
USD	206	284.723.299	40,4310	11.511.647.702	22,3	182	110.173.711	46,9087	5.168.105.557	15,1	-174.549.588	-61,3
EUR+USD	1.153			51.313.534.811	99,6	798			33.927.697.511	99,3		
вк извоз:	1.156			51.537.836.390	100,0	799			34.152.118.043	100,0		-33,7

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

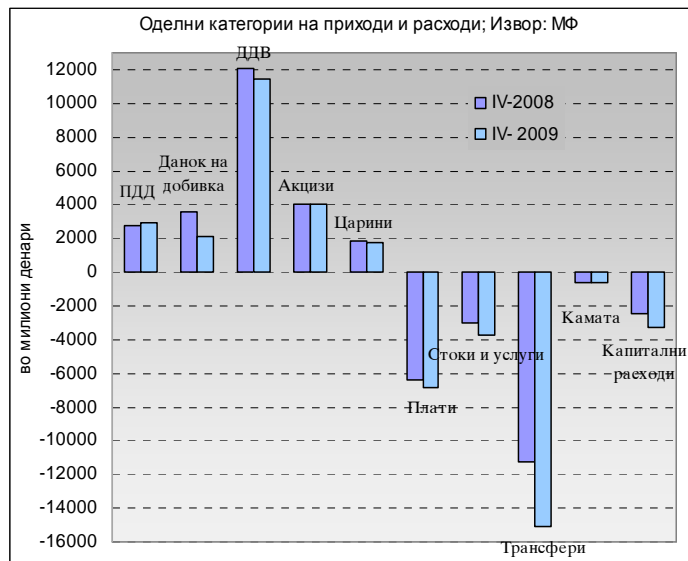
3. Фискален сектор

3.1. Во првите четири месеци од 2009 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 25.687 милиони денари (6,3% од БДП), што претставува помало остварување за 8,1% во однос на истиот период минатата година.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 23.091 милиони денари, што претставува помало остварување за 8,5% во однос на истиот период лани.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првиот квартал од 2009 година е доминантно и изнесува 44,4%, а на акцизите 15,8%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 15.459 милиони денари, односно 60,2% (речиси 2/3) од вкупните даночни приходи (3,8% од БДП).

Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа пад од 5,9%, данокот на добивка се намали за 42,5% (заради изменетата регулатива - од почетокот на 2009 година не се плаќа данок на нераспределена добивка), приходите од царина се помали за 5,5%, додека приходите од персоналниот данок се зголемени за 5,2%, а акцизите забележаа мал раст од 0,3%, споредено со истиот период лани.

Во анализираниот период, неданочните приходи се намалени за 6,2%.

3.2. Во периодот јануари-април 2009 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваат 29.668 милиони денари (7,2% од БДП), што е повеќе за 24,6% во однос на истиот период од 2008 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи тековните расходи (26.354 милиони денари) учествуваат со 88,8% и се поголеми за 23,5% во однос на истиот период минатата година, додека капиталните расходи забележуваат учество од 11,2%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (15.060 милиони денари), а втори по големина се платите и надоместоците (6.883 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој месец учествуваат со 23,2% и во однос на истиот период лани се зголемени за 7,6%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 3.740 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2008 година за 22,7%.

Во делот на трансферите во овој период се потрошени 34,0% повеќе средства (3.821 милиони денари) споредено со истиот период 2008 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 50,8% во вкупните расходи (3,7% од БДП). Ваквото остварување се должи во дел и на фактот дека во дотациите до единиците за локална самоуправа се трансферира дел од данокот на додадена вредност, а се зголемува и бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, при што се исплаќаат блок дотации на 68 општини за финансирање на пренесените надлежности (средствата за исплата на плати и надоместоци на вработените во локалните јавни установи и материјалните трошоци). Исто така, значаен дел од средствата се наменети за субвенции во земјоделството. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 4.832 милиони денари или за 954 милиони денари повеќе (24,6% зголемување). Каматите се реализирани во

износ од 671 милиони денари, што е повеќе за 2,3% во споредба со истиот период 2008 година.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 3.314 милиони денари, што претставува зголемување од 33,9% во споредба со истиот период 2008 година.

3.3. Оттука во периодот јануари- април 2009 година остварен е дефицит на Централниот Буџет од 3.981 милиони денари (1,0% од БДП), додека дефицитот на консолидираниот буџет изнесува 2.993 милиони денари (0,7% од БДП).

4. Монетарен сектор

4.1. Во април 2009 година примарните пари¹ покажуваат пораст од 1,8% на годишна основа (6,4% во март) во услови на раст на вкупните ликвидни средства на банките, од 10,1% и намалената побарувачка на готовите пари во оптек за 6,1%.

На месечна основа, состојбата на примарните пари беше речиси непроменета, при намалени вкупни ликвидни средства на банките од 0,5% и пораст на побарувачка за готови пари од 0,7%.

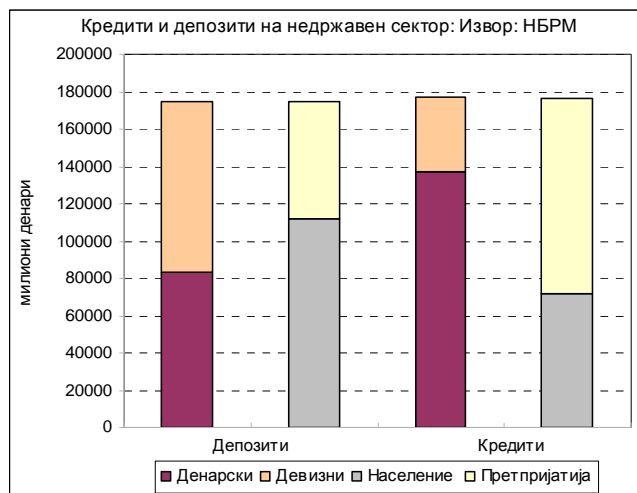
Во април 2009 година, во услови на тендер на износи, каматната стапка на благајничките записи е зголемена за 2 п.п. и изнесува 9%.

Каматните стапки на државните хартии од вредност изнесуваат: 8,70% за едномесечните, 8,96% за три месечните државни записи и 9,1% за шест месечните државни обврзници.

Беа одржани вкупно 5 аукции, во услови на тендер со износи за едномесечните и во услови на тендер со каматни стапки за тримесечните и шестмесечните државни обврзници и тоа: две аукции за едномесечните, три аукции за тримесечните државни записи и една аукција за шест месечните државни записи.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² во април бележи забавен раст од 6,3% на годишна основа (7,7% во март 2009 година). На месечна основа вкупните депозити регистрираат раст од 1,1%, како резултат на растот на депозитите на домаќинствата.

Во април 2009 година, денарските депозити бележат пад од 0,7% на месечно ниво, додека девизните депозити остварија раст од 2,8% (речиси целосно како резултат на порастот на девизните

¹Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките вклучително задолжителната резерва на девизните депозити

²Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите

заштеди на населението од 3,4%). На годишно ниво денарските депозити забележаа пад од 6,0%, додека девизните депозити остварија пораст од 23,6%.³

Од аспект на секторската структура депозитите на корпоративниот сектор бележат пад од 0,7% на месечно ниво, додека заштедите на населението регистрираат зголемување од 2,3%. Во однос на минатата година депозитите на населението се повисоки за 12,4%, додека депозитите на претпријатијата се пониски за 15,4%.

4.3. Во април 2009 година се забележува уште поголемо забавување на растот на кредитите кон приватниот сектор. Месечниот пораст на кредитите од 0,3% произлегува главно од зголеменото кредитирање на претпријатијата. Во однос на лани, кредитниот раст бележи понатамошно забавување и изнесува 21,4% (наспроти 25,4% во март 2009 година).

Месечниот пораст на кредитите на претпријатијата во април е со послаб интензитет и изнесува 0,3% (наспроти 0,5% во март), а кредитите кон населението регистрираа раст од 0,1% (наспроти растот од 0,3% во март). На годишна основа, пласманите кон населението и претпријатијата се зголемија за 23,4% и 19,8%, соодветно.

Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) бележат пораст од 22,1% на годишно ниво. Девизните кредити бележат пораст од 18,9% на годишна основа. Во однос на минатиот месец денарските пласмани се повисоки за 0,2%, додека девизните кредити бележат раст од 0,5%.

4.4. Во април 2009 година просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити е идентична со стапката во април и изнесува 9,9%. Просечната каматна стапка на девизните кредити е иста со стапката во минатиот месец и изнесува 7,4%. Во однос на 2008 година се забележува затегнување на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските кредити остварува раст од 0,3 п.п. Од друга страна пак, каматната стапка на девизните кредити бележи намалување од 0,6 п.п. на годишна основа. Меѓу банките, анализирано според големината, големите банки имаат најниска пондерирана активна каматна стапка од 9,2% за денарски и 7,2% за девизни кредити. Пасивната каматна стапка на денарските депозити во април 2009 година е повисока за 0,1 п.п. од стапката во претходниот месец и изнесува 6,7%, додека на годишна основа истата бележи зголемување од 1,2 п.п. Просечната каматна стапка на девизните депозити е на исто ниво од претходниот месец и изнесува 3,2%, а на годишна основа бележи пораст од 1,0 п.п.

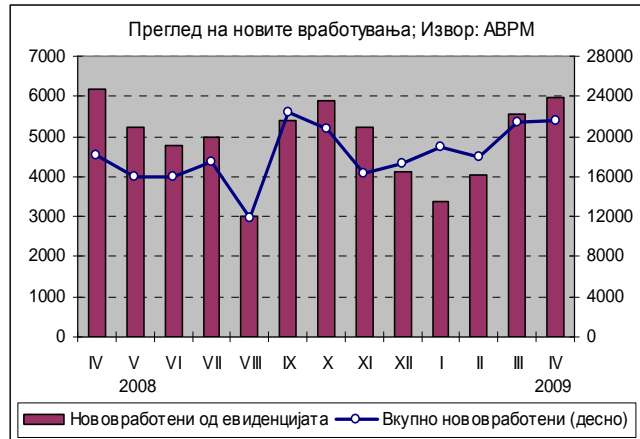
4.5. Бруто девизните резерви во април 2009 година изнесуваат 1.203,8 милиони евра и во однос на декември 2008 година остварија пад од 19,5% (291,1 милиони евра). На месечно ниво истите бележат пад од 5,1%, односно од 64,0 милиони евра, во услови на нето купопродажба на девизниот пазар од 50,6 милиони евра. НБРМ преку девизните трансакции вршеше повлекување на ликвидни средства. На девизниот пазар се забележа зголемена побарувачка на девизи и како одговор на тоа продажба на девизи од страна на НБРМ.

³Почнувајќи од јануари 2009 година депозитите вклучуваат пресметана камата

5. Социјален сектор

5.1. Во периодот јануари-април 2009 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија се регистрирани околу 80.000 засновани нови работни односи. Од вкупниот број нововработени, 44,1% се однесуваат на неопределено време, додека останатиот дел се однесуваат на определено време и вршење сезонски работи. Споредено со истиот период од минатата година се забележува зголемување на бројот на засновани нови работни односи за 10,9%.

Во текот на април засновани се 21.581 нови работни односи, од кои 27,7% се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од регистарот на Агенцијата за вработување на Република Македонија во март изнесува 9.725, од кои 60,4% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 8.326 лица, од кои 54,4% се лица на кои им престанал работниот однос.

Резултатот е намалување на невработеноста за 1.400 лица, односно за 0,4% во однос на претходниот месец. Така, во април 2009 година бројот на невработени лица изнесува 349.879.

Од вкупниот број евидентирани невработени лица, 71.235 лица (20,4%) се изјасниле дека се пријавуваат само заради остварување на правото на здравствено осигурување, додека останатиот дел активно бараат работа. Споредено со истиот месец од минатата година, бројот на невработени лица е намален за 1,2%.

Најголем дел од невработените, односно 66,2% се од урбани средини (градско население), додека 57,8% се мажи. Анализирани според степенот на образование 52,8% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека само 7,1% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најголем дел или 59,7% од невработените припаѓа на возрасната група 25-49 години. Според времето на чекање на вработување, 50% од невработените лица чекаат вработување од 1 до 7 години, додека 30% чекаат вработување 8 и повеќе години.

5.2. Во април 2009 година, во Фондот на пензиско и инвалидско осигурување евидентирани се 273.092 пензионери, што претставува намалување од 23 лица во однос на претходниот месец.

За исплата на пензии во март се потрошени 2.644,38 милиони денари, што претставува 52,3% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет.

Во април 2009 година вредноста на просечната пензија изнесуваше 9.862 денари, што на годишно ниво претставува зголемување од 11,2%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена плата во март 2009 година (последни расположиви податоци) изнесуваше 50%

5.3. Просечната месечна нето плата во периодот јануари-март 2009 година (последни расположиви податоци) споредена со истиот период од 2008 година бележи номинален раст од 27,6%, додека реално просечната плата е повисока за 26,3%.

Во март 2009 година просечната нето плата по вработен изнесуваше 19.746 денари, што на годишна основа претставува номинален раст од 27,2%, додека реалниот раст изнесува 26,9%. Процентот на вработени кои не примиле плата во февруари 2009 година изнесува 3,4%, што е за 6,1% помалку во споредба со истиот период од претходната година.

